

Nr 353.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående dyrtidstillägg under år 1919 åt distriktsveterinärer; given Stockholms slott den 18 mars 1919.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att

dels medgiva, att därest de distriktsveterinärer, till vilkas avlöning lämnas statsbidrag, för år 1919 beredas dyrtidstillägg å dem från vederbörande landsting tillkommande avlöning, dyrtidstillägg av statsmedel må för samma år till dem utgå med motsvarande andel av statsbidraget, ålderstillägg däri inberäknat, dock högst med två tredjedelar av statsavlöningen;

dels ock, vid bifall härtill, till bestridande av kostnaderna för dessa dyrtidstillägg å *tilläggsstat* för innevarande år under nionde huvudtiteln uppföra ett förslagsanslag av 100,000 kronor.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

GUSTAF.

Alfred Petersson.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 18 mars 1919.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden: PETERSSON,
 SCHOTTE,
 PETRÉN,
 NILSON,
 LÖFGREN,
 friherre PALMSTIERNA,
 RYDÉN,
 UNDÉN,
 THORSSON.

Departementschefen, statsrådet Petersson anförde:

Vid 1912 års riksdag reglerades distriktsveterinärväsendet och staten åtog sig att under vissa villkor bidra till uppehållande av distriktsveterinärbefattning med 600 kronor årligen såsom bidrag till begynnelseavlöning och 200 kronor såsom bidrag till ett ålderstillägg efter fem års väl vitsordad tjänstgöring. Enligt kungörelsen den 31 december 1912 angående statsbidrag till distriktsveterinärers avlönande gäller såsom villkor för dylikt bidrag, att vederbörande landsting förbundit sig att under viss tid årligen erlægga ej mindre såsom bidrag till distriktsveterinärens avlönande minst 1,200 kronor till begynnelseavlöningen och minst 200 kronor till ålderstillägget än även eventuellt pensionsbidrag, landstinget dock obetaget att med vederbörande kom-

muner eller andra träffa avtal om ersättande helt eller delvis av sålunda gjorda utlägg.

Då under senare år krigstidstillägg beviljats befattningshavare i statens tjänst samt tillfällig löneförbättring medgivits vissa med bidrag av statsmedel avlönade tjänstemannakategorier, har visserligen fråga förevarit även om dylik förmån för distriktsveterinärer, men förslagen därom hava icke lett till något resultat.

Nu har svenska distriktsveterinärföreningen i skrivelse den 20 november 1918 ånyo bragt sistnämnda fråga på tal och därvid anfört bland annat följande.

Föreningen hade i skrivelse den 27 november 1916 anhållit, att Kungl. Maj:t täcktes vid åtgärders vidtagande för beredande av lättnad i det ekonomiska tryck, varunder rikets tjänstemän lede, på sätt ske kunde ihågkomma även landets distriktsveterinärer.

Då denna hemställan ej föranledde någon åtgärd, hade distriktsveterinärerna år 1917 länsvis hos landstingen anhållit om beviljande för sistnämnda år av krigstidstillägg å hela beloppet av deras lön och ålderstillägg. Denna framställning hade upptagits mycket olika, i det blott några få landsting beviljat tillägg även på den från staten utgående del av lön och ålderstillägg, medan av de övriga somliga visserligen givit varierande tillägg å landstingets del, men andra lämnat rent avslag.

I skrivelse den 27 oktober 1917 hade därefter föreningen hemställt, att Kungl. Maj:t täcktes anbefalla, att då pågående eller tillämnad utredning om krigstidstillägg måtte få omfatta även landets distriktsveterinärer, så att för 1918 års riksdag bleve framlagt förslag om krigstidstillägg även för dessa, tillmätt enligt samma grunder, som vunne tillämpning beträffande med dem jämförliga, med allenast statsmedel avlönade tjänstemän. Icke heller för 1918 års riksdag framlade emellertid Kungl. Maj:t förslag om krigstidstillägg åt dem.

En motionär i riksdagens första kammare väckte visserligen då förslag i dylikt syfte, men på avstyrkande utlåtande av krigstidstilläggsutskottet blev motionen avslagen av riksdagen.

Liksom år 1917 hade distriktsveterinärerna då vänt sig till landstingen med emellertid på det hela samma resultat som år 1917, i det blott några få landsting beviljade tillägg även å statens del av lön och ålderstillägg.

Till förklaring varför krigstidstillägg icke beviljats distriktsveterinärerna hade man först och främst anfört, att de icke vore befattningshavare i statens tjänst. Sant vore visserligen, att de ej vore det i den mening krigstidstilläggsförfattningarna toge detta begrepp, lika litet som folkskollärarna m. fl. Men de hade statsfunktioner, som skulle fullgöras enligt av Kungl. Maj:t utfärdad instruktion, och distriktsveterinär åtnjöte ett fixerat statsbidrag, ställt alldeles i paritet med landstingets bidrag till och med så, att det aldrig inginge i landstingets kassa, utan anordnades direkt till veterinärstyrelsen.

Vad beträffade den även framhållna omständigheten, att distriktsveterinärerna tillsattes av veterinärstyrelserna, rubbade detta i ingen mån deras karaktär av (delvis) statsfunktionerande och (delvis) statsavlönade. Det borde för övrigt ihågkommas, såväl att medicinalstyrelsen utfärdade kungörelse om ledighet å distrikts-

veterinärtjänst, upprättade förslag till dess besättande och själv hade sig förbehållet att entlediga distriktsveterinär, som även att veterinärstyrelse icke vore ett exklusivt landstingsorgan, utan fullt fristående och sammansatt av representanter för, utom landsting och hushållningssällskap, jämväl staten.

Det stode fast, att staten i viss mån toge deras arbetskraft i anspråk enligt av Kungl. Maj:t fastställd instruktion. Statens bidrag till deras avlöning kunde anses vara en naturlig, ingalunda för hög index på i vilken mån staten gjorde detta. I och med att staten ansett sig böra låta sina helt statsavlönade befattningsinnehavares avlöning utökas med krigstidstillägg, syntes den jämväl böra känna sig förpliktad att låta den distriktsveterinärerna tillerkända, helt visst i proportion till den statsnytta de ansåges göra avpassade normalavlöningen av statsmedel utökas med ett likaledes av statsmedel utgående, mot sagda statsavlöning proportionerligt krigstidstillägg.

Man hade vidare sagt: i den stora mängden grupper av befattningshavare, som i en och samma tjänst avlönades av både stat och kommun, vore det svårt att draga gränsen mellan dem, som borde få, och dem, som icke borde få krigstidstillägg av staten. Härvid borde emellertid framhållas, att dylikt tillägg medgivits åt folkskollärarna och nordiska museets tjänstemän.

Talet om svårigheten att draga en riktig gräns syntes för övrigt ur teoretisk synpunkt böra befinnas betydligt överdrivet, om man besinnade, att det väl icke kunde råda något tvivel om vilkendera staten företrädesvis borde tänka på med krigstidstillägg: en grupp, vars medlemmar vore var för sig tillförsäkrade fixt avlöningsbidrag från staten, eller en grupp, vars medlemmar avlönades helt av landsting eller förening, som åter i sin tur hade ett kollektivt bidrag av staten. Den förra gruppens medlemmar borde självfallet komma i åtnjutande av krigstidstillägg från staten lika omedelbart och i samma mån som dess medlemmar vore i åtnjutande av avlöningsbidrag från staten.

Slutligen hade man också invänt, att distriktsveterinärerna nyligen fått sin taxeursättning höjd. Det vore väl dock en naturlig sak, att distriktsveterinärerna finge krigstidstillägg även på denna den huvudsakligaste delen av sin tjänsteersättning.

Det vore nu vid pass ett halvt tiotal år sedan staten i rättsligt bindande form uppgjorde med varje landsting, att om landstinget förbunde sig att giva distriktsveterinär viss årlig avlöning, staten skulle giva honom visst bidrag. Om man vid den tidpunkten kunnat ana, att några år därefter vi skulle få uppleva en krigs- och kristid med så bekymmersamma förhållanden, att varje arbetsgivare skulle finna sig nödsakad att öka de avlöningar han hade att utbetala, staten med successive 15, 33 $\frac{1}{3}$ samt 66 $\frac{2}{3}$ procent — hade väl ändock ingen kunnat tro, att medan flertalet landsting fullgjorde sina utbetalningar enligt nämnda uppgörelser med tillägg av krigstidsförhöjning, staten skulle vägra att giva mer än det utfästa, fastän staten samtidigt gäve krigstidstillägg till såväl sina helt statsavlönade befattningshavare som flera grupper befattningshavare med avlöning från både staten och annat håll. Detta hade emellertid inträffat både 1917 och 1918 till icke ringa men för medlemmar av en talrik tjänstemannakår, som under tiden troget fullgjort sina åligganden, även mot staten.

Man finge ej förbise det förhållandet, i vilket de träffade uppgörelserna ställt distriktsveterinärerna personligen till staten såsom berättigade till avlöning av densamma.

Svenska distriktsveterinärföreningen har slutligen hemställt, att Kungl. Maj:t täcktes för 1919 års riksdag föreslå, att landets distriktsveterinärer måtte såväl retroaktivt för åtminstone år 1918 som även för tiden därefter tillvidare från och med 1919 års början komma i åtnjutande av antingen krigstidstillägg och krigstids-hjälp av statsmedel i tillbörlig överensstämmelse med de för »befattningshavare i statens tjänst» för varje tid gällande grunder eller ock minst likvärdig tillfällig löneförbättring av statsmedel.

I utlåtande häröver den 10 december 1918 har medicinalstyrelsen yttrat, att rättvisa och billighet syntes fordra, att distriktsveterinärerna komme i åtnjutande av dyrtidstillägg i någon form och, därest detta icke kunde ske såsom »krigstidstillägg», såsom ett extra lönetillskott. Vid det förhållande att frågan om krigstidstillägg för år 1918 åt distriktsveterinärerna samma år varit föremål för Kungl. Maj:ts och riksdagens prövning ansåge sig medicinalstyrelsen icke kunna tillstyrka denna del av framställningen, men ville så mycket kraftigare förorda, att ett extra lönetillskott beviljades de distriktsveterinärer, till vilka statsbidrag utginge, motsvarande 66 $\frac{2}{3}$ procent av de till dem under år 1919 av statsmedel utgående avlöningsförmånerna.

Statskontoret har i utlåtande den 19 december 1918 anfört:

»Enär frågan om krigstidstillägg av statsmedel åt distriktsveterinärerna varit föremål för såväl Kungl. Maj:ts som riksdagens prövning så sent som under innevarande år utan att sådant krigstidstillägg blivit beviljat, torde förevarande ansökning i vad den avser krigstidstillägg för åren 1918 och 1919 icke komma att för-anleda någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd.

Då emellertid det av statsmedel utgående bidraget till distriktsveterinärers avlöande torde avse att utgöra ersättning för det arbete och de minskade inkomster av enskild praktik, som åsamkas dessa befattningshavare genom den dem jämlikt gällande instruktion åliggande skyldigheten att inom distriktet verkställa alla för-rättningar, vartill de av vederbörlig myndighet förordnas, och det synes statskon-toret billigt att statsverket under nu rådande kristid beviljar något tillägg till nyssnämnda ersättning, får statskontoret i likhet med medicinalstyrelsen hemställa, att Kungl. Maj:t täcktes vidtagna åtgärd för att distriktsveterinärerna må komma i åtnjutande av ett extra lönetillägg med två tredjedelar av de till dem under år 1919 av statsmedel utgående avlöningsförmånerna.»

Därefter har Göteborgs och Bohus läns landsting i en till Kungl. Maj:t ställd skrivelse, med förmälan att landstinget för tiden från och med den 1 juli 1918 till och med den 31 december 1919 beviljat distriktsveterinärerna i länet ett dyrtidstillägg av bland annat 33 $\frac{1}{3}$ procent av lön och ålderstillägg, hemställt, att motsvarande procentuella dyrtidstillägg måtte beredas distriktsveterinärerna å den del av lönen, som utgår av statsmedel.

Sedan utlåtande i denna fråga infordrats från de av chefen för

finansdepartementet tillkallade sakkunniga för utredning angående krigstidstillägg m. m., hava dessa sakkunniga i utlåtande den 26 februari 1919, efter erinran om riksdagens förut omförmälda avslag år 1918, anfört följande:

»För sin del hålla emellertid de sakkunniga före, att distriktsveterinärerna, såsom i föreningens förevarande ansökan framhållits, med skäl kunna anses bland ifrågavarande slags befattningshavare intaga en särställning med avseende såväl därpå att staten omedelbart bidrager till deras avlöning med bestämda belopp som ock därpå att distriktsveterinärerna i sin tjänsteverksamhet utöva funktioner, som förklarats vara att betrakta såsom statsuppgifter. I båda dessa avseenden torde tilläventyrs endast en annan grupp av ifrågavarande befattningshavare kunna med dem jämföras, nämligen extra provinsialläkarna — — —.

Så vitt de sakkunniga kunna finna, skulle därför icke krigstidstillägg av statsmedel endast för konsekvensernas skull nödvändigtvis behöva förvägras distriktsveterinärerna. Å andra sidan synes billigheten fordra, att då statens bidrag till deras avlöning på grund av dyrtidens inverkan nu icke har det värde, som därmed avsetts, skälig förhöjning därav må utgå, likasom staten ansett sig böra genom krigstidstillägg bevilja befattningshavarna i dess tjänst en tillfällig löneförbättring för att bereda dem ersättning för avlöningsförmånernas minskade köpkraft.

De sakkunniga anse sig därför böra förorda, att åtgärder vidtagas för en förhöjning under innevarande år av statens bidrag till distriktsveterinärernas avlöning. I fråga om beloppet synes detsamma lämpligen kunna bestämmas till två tredjedelar av statsbidraget. I övrigt torde böra föreskrivas, att krigstidstillägget göres beroende av att landstinget beviljar motsvarande förbättring av den avlöning, som från landstinget utgår till distriktsveterinärerna, därvid de sakkunniga anse böra till krigstidstillägg och avlöning från landsting hänföras även de bidrag, som i sådant avseende lämnas av kommuner eller andra. De sakkunniga tillstyrka således, att, därest från vederbörande landsting utgår krigstidstillägg för år 1919 till de distriktsveterinärer, till vilkas avlöning lämnas statsbidrag, krigstidstillägg av statsmedel må till dessa distriktsveterinärer utgå i samma proportion, som motsvarar förhållandet mellan statens och landstingets bidrag till avlöningen, ålders-tillägg däri inberäknat, dock högst med två tredjedelar av statsbidraget.»

Departements-
chefen.

Allt efter som dyrtidens tryck blivit starkare, har det i allt högre grad visat sig, att den ståndpunkt, statsmakterna hittills intagit i fråga om krigstidstillägg till distriktsveterinärer, för dessa medfört högst kännbara ekonomiska olägenheter. I någon mån har ju bistånd lämnats dem genom att från och med 1 juli 1918 arvoden enligt den för dem gällande taxa få utgå med 50 procents förhöjning. Men själva statsbidraget till deras avlöning har förblivit oförändrat. Då krigstidstillägg till statstjänstemän år 1918 medgivits till belopp motsvarande ungefär två tredjedelar av den ordinarie avlöningen, har uteblivandet av dylik hjälp åt distriktsveterinärerna för dem kommit att framstå såsom allt mera kännbart. Den omständigheten, att distriktsveterinärkåren genom

sin organisation upprepade gånger gjort framställningar i nu förevarande syfte, vittnar ock därom.

I själva verket synas mig starka skäl tala för att staten nu bereder denna kår visst tillägg till statsavlöningen. Den nu lämnade utredningen synes mig ådagalägga, att några konsekvenser av mera vittutseende art icke kunna befaras skola uppkomma av en sådan åtgärd, i det att distriktsveterinärkårens ställning gent emot staten får anses vara i åtskilliga hänseenden jämförlig med rena statstjänstemäns.

I avseende på sättet för det avsedda tilläggets beredande ansluter jag mig till de sakkunnigas förslag, enligt vilket detta tillägg sättes i beroende av det tillägg, som beviljas av landstingen, dock inom en maximigräns av två tredjedelar av statsavlöningen. I likhet med de hörda myndigheterna och de sakkunniga finner jag tillägget icke kunna ifrågakomma för tidigare år än det nu löpande.

Tillägget torde böra benämnas dyrtidstillägg.

Till dessa dyrtidstillägg torde böra å tilläggsstat under nionde huvudtiteln anvisas särskilt anslag. Det under denna huvudtitel uppförda ordinarie förslagsanslaget till distriktsveterinärers avlönande uppgår till 146,000 kronor. Det har under senare år blivit i någon mån överskridet. I fall överallt maximibeloppet av två tredjedelar av statsavlöningen kommer att utgå, skulle det behöfliga anslaget uppgå till något mer än 100,000 kronor. Då anslaget givetvis bör få förslagsanslags natur, synes det emellertid lämpligen böra i budgeten upptagas med detta belopp.

I statsverkspropositionen har något anslag å tilläggsstat härtill icke beräknats. Till följd av de stora minskningar jag tillstyrker i fråga om anslag till prisreglering m. m. bör dock uppförandet av detta nya anslag icke vålla någon olägenhet i budgethänseende.

Jag hemställer därför, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels medgiva, att därest de distriktsveterinärer, till vilkas avlöning lämnas statsbidrag, för år 1919 beredas dyrtidstillägg å dem från vederbörande landsting tillkommande avlöning, dyrtidstillägg av statsmedel må för samma år till dem utgå med motsvarande andel av statsbidraget, ålderstillägg däri inberäknat, dock högst med två tredjedelar av statsavlöningen;

dels ock, vid bifall härtill, till bestridande av kostnaderna för dessa dyrtidstillägg å *tilläggsstat* för innevarande år under nionde huvudtiteln uppföra ett förslagsanslag av 100,000 kronor.

Kungl. Maj:ts proposition Nr 353.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdde hemställen behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnade, att proposition i ämnet skulle avlätas till riksdagen av den lydelse, bilaga . . . till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Hugo Nordlander.
